

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan leimaverolakia muutettavaksi siten, että Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy vapautettaisiin saamistodisteiden leimaverosta sen ottaessa luottoa. Leimaverotomia olisivat myös Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy:n tytäryhtiölleen Suomen Säästöpankki — SSP Oy:lle myöntämät luotot. Yhtiöiden muille tahoille myöntämistä luotoista laaditut

saamistodisteet olisivat sen sijaan leimaveron alaisia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1995 alusta. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi 1 päivän tammikuuta 1995 ja 31 päivän joulukuuta 1999 välisenä aikana annettuihin saamistodisteisiin.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Valtion vakuusrahastosta annettuun lakiin (379/92) lisättiin vuonna 1993 säännökset omaisuudenhoito-yhtiöistä. Lain 1 §:n 5 momentin mukaan omaisuudenhoito-yhtiö on osakeyhtiö, jossa valtiolla tai rahastolla on osakeenomistukseen perustuva määräysvalta ja jonka tarkoituksena on valtion tai rahaston tukitoimien kohteena olevan pankin omaisuuden tai vastuiden ostaminen tai muu hankkiminen ja hoitaminen sekä myyminen tai muu luovuttaminen.

Omaisuudenhoito-yhtiöitä perustetaan, jos valtion tai valtion vakuusrahaston tuen kohteena olevan pankin omaisuutta tai vastuuta on tukiratkaisun aikaansaamiseksi siirrettävä pankin taseesta erilliseen omaisuudenhoito-yhtiöön. Perustamisesta päättää valtioneuvosto valtion talousarviossa tarkoitukseen varatun määrärahan ja valtuuksien rajoissa. Hallituksen esityksen laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta (HE 130/1993 vp) perustelujen mukaan omaisuudenhoito-yhtiön toiminnan pääasiallinen tarkoitus on sen omistukseen siirretyn omaisuuden, luottokannan sekä kiin-

teistö- ja asuntoyhtiöiden osakkeiden ja osuuk-sien taikka muun omaisuuden realisointi mahdollisimman tehokkaasti ja tuottavasti niin, että sen toiminnasta aiheutuu valtiontaloudelle mahdollisimman vähäinen rasitus. Yhtiö voi muun muassa järjestellä luottoja uudelleen ja myöntää poikkeuksellisesti myös lisäluottoa. Esityksen mukaan yhtiön rahoituksen perustan muodostaa osakepääoma. Yhtiön varsinaisen toiminnan rahoitus perustuisi tuettavalta pankilta tai rahoitusmarkkinoilta saatavaan rahoitukseen. Perustamiskustannusten lisäksi yhtiön tappiot ja niistä aiheutuvat muut kustannukset maksettaisiin viime kädessä valtion talousarvioon varatusta määrärahasta.

Valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamiseen liittyen annettiin vuonna 1994 laki eräille omaisuudenhoito-yhtiöille myönnettävistä veronhuojennuksista (134/94), jäljempänä veronhuojennuslaki, jolla siinä tarkoitettut yhtiöt vapautettiin suorittamasta leimaveroa eräistä varallisuudensierroista sekä ottamistaan luotoista. Verosta vapautettuja ovat omaisuudenhoito-yhtiön lisäksi sen tytäryhtiö, jonka tarkoituksena on valtion tai valtion vakuusrahaston tukitoimien kohteena olevan pankin

omaisuuden ostaminen tai muu hankkiminen ja hallinnoiminen, sekä yhtiö, joka on osakeomistukseen perustuvassa valtion määräysvallassa ja jonka tarkoituksena on omaisuudenhoitoyhtiön osakkeiden omistaminen.

Yhtiöt ovat vapaita leimaverolain 16 §:ssä tarkoitettusta kiinteistön omistusoikeuden luovutuskirjasta ja 26 §:ssä tarkoitettusta kaupungissa olevan vuokratontin siirtoa koskevasta luovutuskirjasta suoritettavasta leimaverosta sekä arvopapereiden luovutuksen yhteydessä suoritettavasta leimaverosta. Leimaverolain mukaan kiinteistön omistusoikeuden ja vuokratontin siirtoa koskevasta luovutuskirjasta on suoritettava leimaveroa 6 prosenttia omaisuuden arvosta, kun arvo on yli 200 000 markkaa. Leimaverolain 55 §:n mukaan leimaveroa on suoritettava 1,6 prosenttia arvopapereiden kauphahinnasta tai vaihtoarvosta, kun arvopapereita myydään tai vaihdetaan arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua arvopaperipörssitoiminnan tai 3 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua arvopaperinvälittäjien yhteisön ylläpitämän sopimusmarkkinatoiminnan ulkopuolella. Veronhuojennuslain mukainen verovapaus koskee luovutuksia, joilla laissa tarkoitettua yhtiön omistukseen siirretään valtion tai valtion vakuusraaston tuen kohteena olevan pankin tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhtiön omaisuutta.

Yhtiöt ovat vapaita myös saamistodisteita annettaessa suoritettavasta leimaverosta. Leimaverolain 47 §:n mukaan velkakirjasta, shekitili- tai muusta lainasopimuksesta on, kun se annetaan luottolaitostoinnista annetussa laissa (1607/93) tarkoitettulle luottolaitokselle, muulle säännöksessä erikseen mainitulle yhteisölle tai muulle lainausliikettä harjoittavalle laitokselle tai kassalle, suoritettava leimaveroa pääoman määrän mukaan 1,5 prosenttia, tai jos lainasopimus on tehty enintään 9 kuukaudeksi, 1,5 prosenttia vuodessa. Veronhuojennuslain mukainen leimaverovapaus koskee lokakuun 18 päivän 1993 ja joulukuun 31 päivän 1994 välisenä aikana tapahtuneita omaisuuden luovutuksia ja annettuja saamistodisteita.

Veronhuojennusta perusteltiin hallituksen esityksessä laiksi erälle omaisuudenhoitoyhtiöille myönnettävistä veronhuojennuksista (HE 284/1993 vp) sillä, että mikäli yhtiöt maksaisivat leimaveron valtiolle, valtio joutuisi maksamaan veron pakkitoiminnan tukemiseen varatuista määrärahoista. Tämä merkitsisi esi-

tyksen mukaan rahan kierrättämistä valtion talousarviossa, koska määrärahat puolestaan katetaan muun ohella verotuloilla, joihin leimaveron tuottokin lasketaan. Esityksessä arvioitiin omaisuudenhoitoyhtiöihin ja muihin veronhuojennuslaisia tarkoitettuihin yhtiöihin siirrettävän pankeista kiinteistöjä ja osakkeita 8 600 miljoonan markan arvosta ja siirroista aiheutuvan leimaverokustannuksen määräksi 411 miljoonaa markkaa. Yhtiöiden luotonottoon liittyvien saamistodisteiden leimaveron määräksi arvioitiin 7,5 miljoonaa markkaa.

Veronhuojennuslakia säädettäessä arvioitiin, että omaisuudenhoitoyhtiöitä perustettaisiin 3—5. Toistaiseksi ainoa omaisuudenhoitoyhtiö on Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy, jonka perustamisesta sovittiin päätettäessä Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n osakkeiden ja liiketoiminnan kaupasta 22 päivänä lokakuuta 1993. Kaupassa Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n terve liiketoiminta myytiin taasaosuuksin Kansallis-Osake-Pankki Oy:lle, Osuuspankkien Keskusliiton nimeämille osuuspankeille, Postipankki Oy:lle ja Suomen Yhdyspankki Oy:lle. Samalla sovittiin tiettyjen riskipitoisten omaisuuserien siirtämisestä omaisuudenhoitoyhtiöön ja yksityisasiakkaiden ongelmaluottojen ja pienten yritysluottojen erotamisesta ostajapankkien hallinnoitaviksi.

Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n toimialana on omistaa ja hallita Suomen Säästöpankki — SSP Oy:stä sille siirtyneitä kiinteistöjä ja muuta kiinnityskelpoista omaisuutta, kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden osakkeita ja muita arvopapereita sekä järjestämättömiä ja muita luottoja vakuuksineen. Yhtiö voi myöntää hallinnoimiensa luottojen tehokkaan hoidon ja perinnän turvaamisen edellyttämiä uusia luottoja sekä takauksia. Yhtiö voi harjoittaa myös arvopaperikauppaa. Yhtiön osakepääoma on korotettu 3 000 miljoonaa markkaan. Yhtiön koko osakekannan omistavat valtio ja valtion vakuusraasto.

Omaisuudenhoitoyhtiöön siirrettäväksi tarkoitettua omaisuuden hallinnointi poikkeaa suunnitellusta. Luottokannan siirtäminen osoittautui arvioitua vaikeammaksi muun ohessa vakuuksien säilymiseen liittyvien oikeudellisten riskien johdosta. Yhtiöön siirrettävä muu omaisuusmassa on lisäksi osoittautunut arvioitua laajemmaksi ja siihen liittyvät järjestelyt, kuten Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n tytäryhtiöiden keskinäiset omistussuhteet ja konsernirakenteet, aiemmin arvioitua mutkik-

kaammiksi. Omaisuuden siirtoihin liittyvien käytännöllisten vaikeuksien ja oikeudellisten ongelmien johdosta omaisuuseriä ei siirrettykään omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n suoraan omistukseen, vaan ne jäivät Suomen Säästöpankki — SSP Oy:öön. Omaisuuserien siirtämisen sijasta Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy osti 24 päivänä elokuuta 1994 luovutussopimuksen osapuolena olleilta pankeilta näiden omistamat 99,1 prosenttia Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n osakkeista neljän markan kauppahinnasta. Sopimus on luonteeltaan tekninen eikä vaikuta 22 päivänä loka-kuuta 1993 Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n kaupan yhteydessä sovittuun vastuiden jakoon.

Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n vastuulle siirtyneen omaisuuden tasearvo on 30 päivän kesäkuuta 1994 ajankohdan mukaan kaikkiaan 28 832 miljoonaa markkaa. Määrään sisältyy muun ohessa saamia 12 472 asiakkaalta yhteensä 13 100 miljoonaa markkaa sekä kiinteistösijoituksia 7 400 miljoonaa markkaa.

Yhtiön suoraan omistukseen on 15 päivään kesäkuuta 1994 mennessä siirretty Suomen Säästöpankki — SSP Oy:ltä ja sen tytäryhtiöistä osakkeita 127,3 miljoonan markan arvosta. Ilman veronhuojennusta luovutuksista olisi aiheutunut Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:lle 2 miljoonan markan kustannukset leimaverona.

Myös yhtiön toiminnan rahoitus toteutetaan toisin kuin veronhuojennuslakia säädettäessä oletettiin. Tähän asti Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n rahoitus on järjestetty Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n kautta, joka on talletuspankkina leimaverolain 50 §:n 1 momentin 3 kohdan ja 50 b §:n 2 kohdan nojalla vapaa suorittamasta leimaveroa omasta luotonotostaan. Sen sijaan pankin asiakkailleen myöntämät luotot ovat leimaverollisia. Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n Suomen Säästöpankki — SSP Oy:ltä ottamien luottojen yhteismäärä on 30 päivään kesäkuuta 1994 mennessä ollut yhteensä 27 300 miljoonaa markkaa. Jos luotonotto olisi ollut leimaverollista, siitä olisi aiheutunut leimaveroina kustannuksia 410 miljoonaa markkaa.

Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n rahoituksen periaatteet perustuvat 28 päivänä loka-kuuta 1993 tehtyyn luovutussopimukseen. Sopimukseen perustuen valtioneuvosto on 19 päivänä toukokuuta 1994 päättänyt myöntää omavelkaisen takauksen yhtiön enintään

28 000 miljoonan markan lainanotolle. Koska lainasopimusten keskimääräinen voimassaolo-aika on lyhyt, toiminnan jälleenrahoitustarve tulee jatkumaan yhtiön koko toiminnan ajan, jonka pituudeksi on arvioitu 5—7 vuotta.

Koska asiakaslainat ja valtaosa muustakin omaisuudesta on tarkoitus jättää edelleen Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n vastuulle, sen ja Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n välinen rahoitus tulee myös olemaan mittavaa. Nykyisin Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n ei ole suoritettava leimaveroa luotonotostaan. Tilanne saattaa muuttua, kun Suomen Säästöpankki — SSP Oy lakkaa olemasta oikeudelliselta asemaltaan yleisötalletuksia vastaanottava talletuspankki. Yhtiön velvollisuus suorittaa leimaveroa luotonotostaan riippuisi sen jälkeen siitä, onko yhtiötä pidettävä leimaverolain 47 §:ssä mainittuna muuna lainausliikettä harjoittavana laitoksena. Leimaveron kertautuvuuden ehkäisemiseksi lain 50 §:n 1 momentin 3 kohdassa on leimaverosta vapautettu 47 §:ssä tarkoitettujen laitosten keskinäinen luotonanto. Verovapaus ei koske haltijavelkakirjoja. Jos Suomen Säästöpankki — SSP Oy:tä ei olisi leimaverolain tarkoittamassa merkityksessä pidettävä lainausliikettä harjoittavana laitoksena, mutta Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy puolestaan olisi katsottava tuollaiseksi laitokseksi, Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:ltä ottamat luotot olisivat leimaverollisia. Yhtiöiden leimaverotuksellista asemaa ei ole muuallakaan lainsäädännössä täsmennetty.

Jos taas sekä Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy että Suomen Säästöpankki — SSP Oy olisi katsottava lainausliikettä harjoittaviksi laitoksiksi leimaverolain tarkoittamassa merkityksessä, yhtiöille ei aiheutuisi leimaveroseuraamuksia luotonotostaan, kun se tapahtuisi käyttäen muita kuin haltijavelkakirjoja.

2. Ehdotetut muutokset

Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n rahoitustarve tulee lainojen lyhyen voimassaoloajan johdosta jatkumaan yhtiön toiminnan päättymiseen asti. Lainanottoon liittyvä leimaverolisäisi yhtiön rahoituskustannuksia välittömästi leimaveron määrällä. Verorasitus kertautuisi, jos myös Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n ja Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n välinen konsernin sisäinen rahoitus olisi katsottava

leimaverolliseksi pankin menettäessä talletuspankkiasemansa.

Koska yhtiöiden suoritettavaksi tulevat leimaverot tulisivat viime kädessä maksettaviksi valtion talousarviossa pankkitoiminnan tukemiseen varatuista määrärahoista, ehdotetaan, että yhtiöt vapautettaisiin suorittamasta leimaveroa antamistaan saamistodisteista.

Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n osalta leimaverovapaus koskisi vain sen Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:ltä ottamia luottoja. Verovapaus edellyttäisi lisäksi, että pankki säilyy Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n tytäryhtiönä.

Jotta leimaverovapaus ei johtaisi neutraalisuushäiriöihin, yhtiöiden edelleen myöntämät luotot olisivat sen sijaan leimaverollisia. Koska yhtiöiden leimaverotuksellinen asema on tulokinnallinen, leimaverolain 47 §:ään ehdotetaan otettavaksi uusi väliaikainen 4 momentti, jossa Arsenal Oy:lle ja sen tytäryhtiölle Suomen Säästöpankki — SSP Oy:lle annetut saamistodisteet rinnastettaisiin pykälän 1 momentissa tarkoitetuille lainausliikettä harjoittaville laitoille annettuihin saamistodisteisiin.

3. Esityksen vaikutukset

Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n luo-

tonotosta aiheutuvan leimaveron määräksi arvioidaan 410 miljoonaa markkaa vuonna 1995. Myöhemmin yhtiön luotonoton tarve ja suoritettavan leimaveron määrä vähenee.

Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n ja Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n välisestä konsernin sisäisestä rahoituksesta mahdollisesti suoritettavan leimaveron määrä riippuisi lainasopimusten voimassaoloajasta. Suoritettavan leimaveron määräksi voidaan arvioida vähintään 345 miljoonaa markkaa vuonna 1995.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Asiasta on hankittu lausunto valtion vakuusrahastolta.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Sitä sovellettaisiin 1 päivän tammikuuta 1995 ja 31 päivän joulukuuta 1999 välisenä aikana annettuihin saamistodisteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään väliaikaisesti 6 päivänä elokuuta 1943 annettuun leimaverolakiin (662/43) uusi 50 e § sekä 47 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1984, 20 päivänä joulukuuta 1991 ja 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetuilla laeilla (979/84, 1555/91 ja 519/94), uusi 4 momentti seuraavasti:

47 §

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös velkakirjaan sekä shekkitili- tai muuhun lainasopimukseen, joka annetaan Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:lle tai sen tytäryhtiölle Suomen Säästöpankki — SSP Oy:lle.

50 e §

Saamistodistetta annettaessa suoritettavasta leimaverosta vapaa on Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n antama ja Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n emoyhtiölleen Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:lle antama velkakirja tai muu saamistodiste.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta 1999 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1999. Lakia sovelletaan lain voimassaoloaikana annettuihin saamistodisteisiin.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*

